

ZDALEKA NEJEN O KERAMICE

ŽENA + MÓDA
1/1993

Ve čtrnácti letech dělala poprvé zkoušky na střední uměleckoprůmyslovou školu, ale neuspěla. Šla proto na gymnázium a po maturitě začala šňůra zkoušek na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. Marrně, marrně a zase marrně — to celé osmkrát! Svého „keramického snu“ se však nechtěla vzdát, takže přitom byla zaměstnána v keramické huti ve Štěchovicích. Tam poznala celý proces výroby od míchání hlíny v bubnech, točení předmětů v malých sériích, přes vypalování až po práci u pece. Z dnešního úhlu pohledu o tomto období říká, že příprava na jednotlivé zkoušky na UMPRUM byla skoro ztrátou času, největší školou byla právě práce v dílně. Nicméně tehdy byl na všechno zapotřebí ten správný papír, proto tolik pokusů. Po marrném osmiletém snažení se nakonec přihlásila ke studiu na filozofické fakultě a promovala v oboru pedagogika a kultura. Mezitím se ale průběžně věnovala nejen své malé holčičce, ale i spoustě dalších dětí. Začala totiž pracovat v kulturním domě v pražské Grébovce, kde dodnes vede keramické kroužky.

Proč právě tato cesta? Jednak jí to baví, jednak je to i nutnost stálého příjmu. V dnešní době není lehké uživit se volnou tvorbou. Lidé mají hluboko do kapsy, občas si koupí hrneček nebo maximálně něco malého na zed' pro potěšení, ale na větší věci jim nezbývá. Navíc dělat keramiku je pro výtvarníka sama o sobě velmi

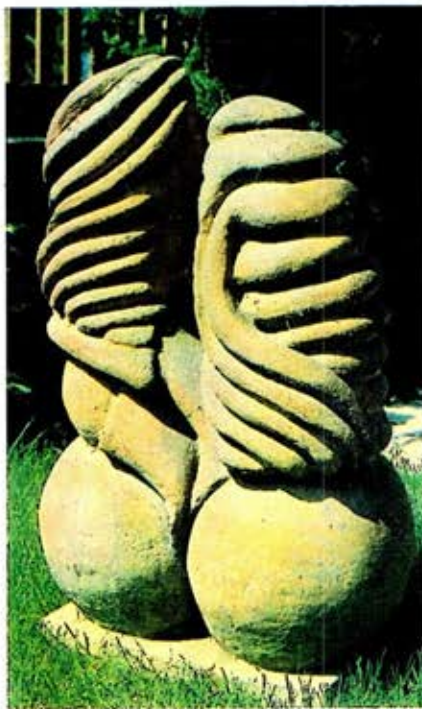
Jana Křížová mě kromě svých výtvarných prací zaujala hlavně jako člověk — svou téměř až neuvěřitelnou houževnatostí a vytrvalostí, s jakou dokáže jít za svým cílem. K současnému uznání odborníků v oboru keramiky se dostávala pořádnou oklikou.

nákladná záležitost. To není koupit si plátýnko, štětky a pár barev a namalovat obrázek. To je dnes již také dražší hlína, ještě dražší glazury a při dnešních cenách elektrické energie i velmi drahé vypalování. Ona když se taková pec spustí, tak to vypadá, jako kdyby se elektroměr zbláznil.

Nicméně po práci v Grébovce se Jana Křížová obvykle zavře do svého domácího ateliéru a věnuje se takové práci, která teprve dělá keramika keramikem. Má za sebou období s obvyklým repertoárem hrnků a hrnečků, váziček... Dnes je její volná tvorba mnohem dál. I když vytvoří vázu, dá jí vždycky nějaký nový prvek, který tuto věc povyšuje na keramický

objekt. Nemusi tedy plnit jen praktickou funkci, ale zároveň se na něj můžeme dívat jako na moderní plastiku. Podobně je tomu v úplně nových pracích, které jsou často podobné rozevřeným kalichům či mořské ulitě. Objekty chápeme jako součást prostředí. A jde ještě dál. Experimentuje s kombinacemi různých materiálů — hlína, kov, dřevo, v ateliéru dokonce vidím i veliký keramický obraz — ale je opravdu keramický? Kromě vypálené hlíny je v něm totiž kůže, textil, prvky kreslené obyčejnou tužkou i malované akvarelem. Je to jasná touha vyzkoušet si všechno a dobrat se k poznání, co který materiál unese.

Tohle experimentování

ale není náhodné. Díky své houževnatosti totiž autorka cílevědomě sháněla odbornou literaturu ze zahraničí už v době, kdy to bylo moc těžké. Dnes jsou informace dostupnější a nejdůležitější je pochopitelně rozšířená možnost cestovat a kontaktovat se se zajímavými lidmi ve světě.

Janě Křížové bylo nabídnuto, aby se stala organizátorkou srazů mládeže společnosti přátel O.F.A.J. Pod touto, pro nás jistě záhadnou zkratkou se skrývají setkání mladých lidí z celého světa. Společnost byla založena hned po druhé světové válce a sdružovala německou a francouzskou mládež. Tehdy, koncem čtyřicátých let, šlo o ideu stmelit dva válkou

zneprátené národy. Tato myšlenka se zakrátko rozrostla v setkávání mládeže z celé Evropy, tehdy jen té západní. Po pádu železné opony k sobě společnost přidružila i mladé lidi z bývalého východního bloku. Setkání bývají vždy vázána na určité téma — tu na ekologii, tu na architekturu a urbanismus, tu na divadlo nebo kulturu vůbec, jako to bylo například právě před nedávem, kdy Jana Křížová za naší zemi zorganizovala výpravu, v níž bylo jedenáct mladých výtvarníků, dva kumštýři z tzv. videoartu, dva fotografové, tanečník a hudebník. Organizovat takovou akci, to znamená vládnout světovými jazyky, což Jana Křížová kromě keramiky také umí. Díky tomu má možnost konfrontovat, srovnávat, vidět rozdíly v přístupech ve výtvarné práci. Tvrdí proto, že v západní Evropě jsou výtvarníci dynamičtější, vypadá to, jako by byli odvážnější, protože tam najdeme daleko více výstělků. Padly hranice mezi jednotlivými výtvarnými obory, všechno si mohou vyzkoušet, protože mají i širší technologickou základnu. My jsme na této cestě teprve na začátku. Moc se mi zalíbila myšlenka, kterou Jana Křížová vyslovila: „Dříve byl pro umělce velmi silným motivem nedostatek, musely se překonávat překážky a to byl hnací motor. Dnes, kdy vlastně žádné velké problémy nejsou, si najednou nevíme s novou situací rady.“

Helena Čechová
Foto: autorka